

Aabenraa
Kommune

Attraktive lokalsamfund i Aabenraa Kommune

Handleplan for lokalsamfund i landdistrikterne 2019 – 2023

Indhold

Forord	3
1. Indledning	4
1.1 Sådan ligger landet – lokalsamfund i landdistrikterne	6
1.2 Potentialer og udfordringer	7
2. Livskraftige bosætningsbyer	10
2.1 Udviklingsperspektiver for lokalsamfund	10
2.2 Områdefornyelser	12
2.3 Landsbyfornyelse	12
2.4 Strategisk planlægning for lokalsamfund	14
3. Samarbejde og styrkede frivillige lokalsamfund	15
3.1 Samarbejde med og udvikling af Det fælles udviklingsråd for lokalsamfund	15
3.2 Landsbyklynger og samarbejde på tværs	16
3.3 Frivilligt engagement støttes	17
4. Attraktive og aktive lokalsamfund	18
4.1 Den gode velkomst i synlige og attraktive byer	18
4.2 Unge i fokus	19
4.3 Livet i naturen	19
4.4 Bæredygtige lokalsamfund	20
5. Realisering af handleplanen	22

Forord

Vi har det hele! Land, vand, byer, aktiviteter, institutioner, lokale erhvervsdrivende og ikke mindst engagerede borgere. De lokale potentialer og kvaliteter skal vi dyrke og udvikle.

Vores aktive lokalsamfund er gode eksempler på de forandringer, som kan skabes af lokale kræfter. I Nr. Hostrup gør de det attraktivt at bosætte sig, med deres store engagement og gymnastikken som afsæt. Frivillige i Varnæs-Bovrup og Kollund skaber nye attraktive tilbud i naturen, og landsbyklyngen Ålandet viser, at samarbejde på tværs af lokalsamfund giver nye muligheder.

Vores landdistrikter har meget at tilbyde og potentialer, som i samspil med en styrket hovedby betyder, at Aabenraa Kommune, som helhed har fremtiden foran sig.

Vi er også realistiske. Vi kender samfundstendenserne og vi ved, at tingene ikke kommer af sig selv. Det kræver politiske prioriteringer, et tæt samarbejde og et stort lokalt engagement for fortsat at udvikle attraktive og aktive lokalsamfund. Med et øget fokus på samarbejde med og inddragelse af lokalsamfundene i udviklingen bidrager handleplanen aktivt til opfyldelsen af FN's

verdensmål og særligt i forhold til mål 11 Bæredygtige byer og lokalsamfund. Handleplanen er endvidere en vigtig brik i den bosætningsstrategi, som Aabenraa Kommune i øjeblikket er ved at formulere.

Det fælles udviklingsråd for lokalsamfund har været med til at sætte retning for handleplanen, som er opdelt i tre fokusområder: Livskraftige bosætningsbyer, Samarbejde og styrkede frivillige lokalsamfund og Attraktive og aktive lokalsamfund. Under de enkelte fokusområder beskrives indsatser og de konkrete handlinger, som vi skal arbejde med de næste år. Flere indsatser spiller selvfølgelig sammen på tværs af fokusområderne.

Jeg glæder mig til, at vi sammen arbejder med fællesskaber i bevægelse og styrker bæredygtige lokalsamfund.

Philip Tietje,
udvalgsformand for Vækstudvalget for Land og By

Livskraftige bosætningsbyer

Udviklingsperspektiver for lokalsamfund

Områdefornyelse

Landsbyfornyelse

Strategisk planlægning

Samarbejde og styrkede frivillige lokalsamfund

Samarbejde med og udvikling af Det fælles udviklingsråd for lokalsamfund

Landsbyklynger og samarbejde på tværs

Frivilligt engagement støttes

Attraktive og aktive lokalsamfund

Den gode velkomst i synlige og attraktive byer

Unge i fokus

Livet i naturen

Bæredygtige lokalsamfund

1. Indledning

"Vi har fællesskab og kender hinanden."

"Vi løfter i flok og har plads til alle".

"Vi har frihed og nærhed til naturen".

Sådan beskriver borgerne noget af det bedste ved at bo udenfor de større byer i Aabenraa Kommune.

De værdier vil kommunen gerne støtte op om i et tæt samspil med borgerne. Vi vil bakke op om og understøtte det lokale engagement, fællesskaberne og de attraktive landsbyer.

I Aabenraa Kommune er hovedbyen Aabenraa-Rødekre og de mindre lokalbyer, landsbyer og lokalsamfund hinandens forudsætninger for, at kommunen er et attraktivt sted at bo og bosætte sig. Vi ønsker at understøtte og styrke lokalsamfund i landdistrikterne ved at sikre gode rammer. Sund Vækst, kommunens vækststrategi for 2018-2030, er afsættet og sætter retningen for, hvordan vi sammen skaber Det Gode Liv her i vores kommune. Afsnittet Fællesskaber i bevægelse sætter fokus på kommunens lokalsamfund udenfor Aabenraa og Rødekre. Vækststrategiens målsætninger for Fællesskaber i bevægelse i forhold til landdistriktsudvikling udmøntes konkret i denne handleplan for årene 2019-2023 og i Vækstplan 2023.

Målet med handleplanen er:

- at sætte retning for, hvordan Aabenraa Kommune i et tæt samspil med borgerne gør det endnu mere attraktivt at bo, arbejde og bosætte sig i Aabenraa Kommunes lokalsamfund.

De overordnede principper, som vi vil arbejde strategisk med i lokalsamfundene:

- Udvikling i landdistrikterne tager afsæt i lokalt initiativ og engagement.

- Samarbejde i og på tværs af lokalsamfund er centralt for bæredygtig udvikling.
- Fællesskaber og de lokale potentialer er af central betydning for attraktive lokalsamfund.
- Kommunen sikrer gode rammer for det frivillige lokale engagement.

Aabenraa Kommunes handleplan har fokus på det, borgerne kan gøre sammen, det Aabenraa Kommune kan gøre sammen med de lokale borgere og hvordan vi bedst understøtter de lokale initiativer og kræfter med eksempelvis puljer og konsulentstøtte. Handleplanen synliggør, det vi gør, og det Aabenraa Kommune fremadrettet vil inden for de økonomiske rammer der er på landdistriktsområdet i dag. Realisering af handleplanen kræver et afgørende samarbejde med Det fælles udviklingsråd, lokalråd* og borgere. Vi opfordrer derfor lokalråd og lokalsamfund til at indgå i et aktivt samarbejde med kommunen om handleplanens indsatser og de muligheder det giver.

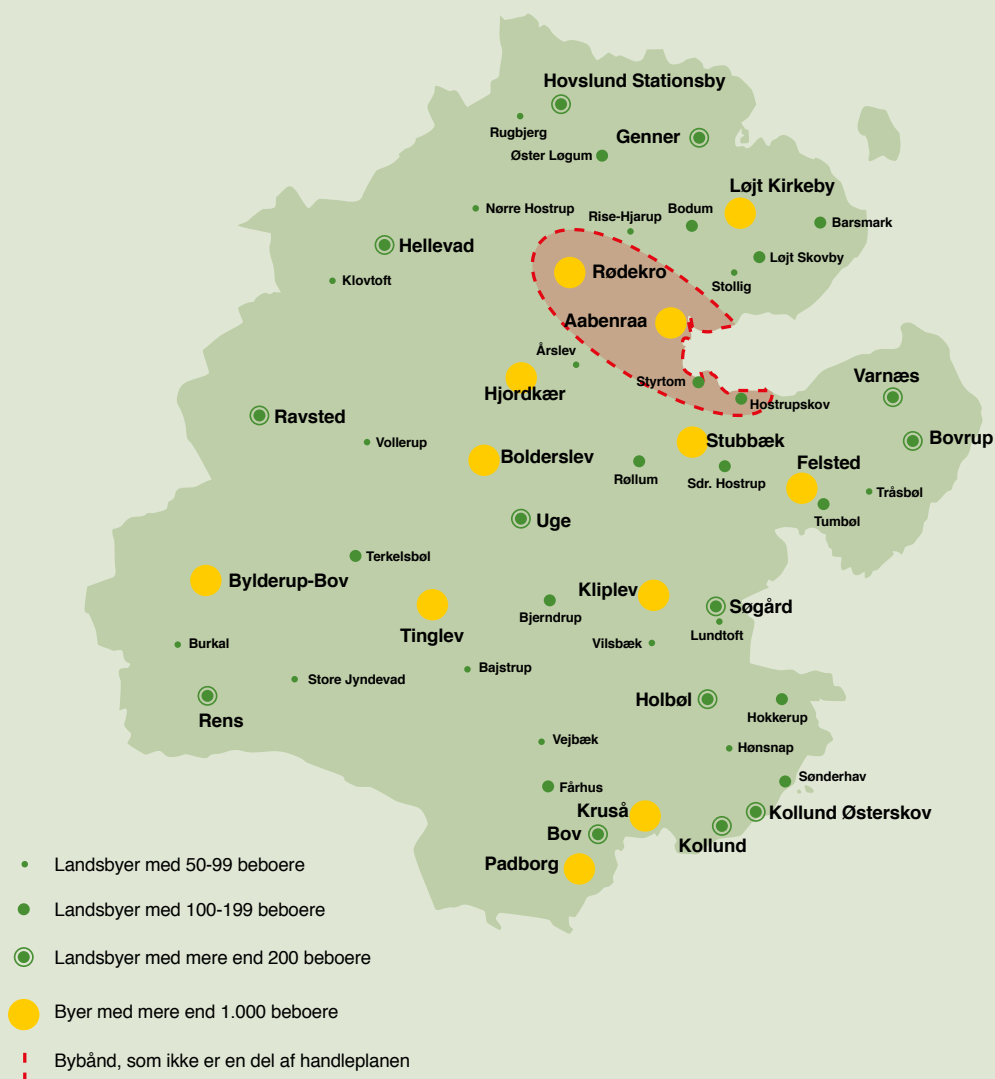
Der er mange områder, som har betydning for lokalsamfundene i landdistrikterne. Det er eksempelvis tilgængelighed til offentlig service, som skoler og institutioner, kultur- og fritidstilbud, erhvervsliv, infrastruktur og offentlig transport. Det er områder, som har stor betydning for borgerne. Indsatser på de områder behandles politisk i andre politikområder og de omfattes ikke i denne handleplan. Derfor skal handleplanen ses i samspil med de øvrige politikker og planer i kommunen.

* Betegnelsen lokalråd dækker også de officielle lokale borgerforeninger og borgerlaug.

Centrale politikker, strategier og planer for udvikling i landdistrikterne er blandt andet:

- Sammen om det gode liv. Kultur & Fritidspolitik. Her er blandt andet fokus på foreningsliv og samarbejde på tværs.
- Sund Opvækst. Aabenraa Kommunes sammenhængende børne-, unge- og familierpolitik. Her er blandt andet fokus på at udvikle samarbejde mellem lokale uddannelsesinstitutioner og virksomheder, kulturinstitutioner, foreninger og frivillige organisationer.
- Sundhedspolitik og Sundhedsplan. Her er blandt andet fokus på det sunde og aktive medborgerskab.
- Boligstrategi for Social- og sundhedsområdet. Det rette boligudbud 2019-2025. Her er blandt andet fokus på at understøtte livskraftige bosætningsbyer gennem lokale arbejdspladser, som hjemme- og sygeplejeenheder og gennem plejehjem og botilbuds lokale bidrag via deres naboskab og fællesskabelse med lokalsamfundet.
- Aabenraa Kommunes stiplan. Her er den langsigtede målsætning for stiplanlægningen i det åbne land, at etableringen af et hovedstinet, så direkte som muligt sammenbinder kommunens større bysamfund og oplandsbyerne.

Kort 1: Aabenraa Kommunes landdistrikter

1.1. Sådan ligger landet – lokalsamfund i landdistrikterne

Aabenraa Kommune har ca. 59.000 indbyggere. Handleplanen er målrettet kommunens landdistrikter, som er de ca. 36.000 indbyggere, som bor uden for hovedbyen Aabenraa – Rødekro og bybåndet fra Hostrupskov til Rødekro.

Størstedelen af borgerne i landdistrikterne, ca. 24.000 borgere, bor i byer med over 200 indbyggere, heraf bor ca. 19.000 indbyggere i en af de ti byer,

som har over 1000 indbyggere. Ca. 12.000 borgere bor i landsbyer og landdistrikter med færre end 200 indbyggere. Der er stor forskel på de største byer og de mindste landsbysamfund. De større byer betragter ikke nødvendigvis sig selv som et landdistrikt, og de har typisk flere servicetilbud end landsbyerne. Samlet betegnes byerne derfor i handleplanen, som lokalsamfund. Et lokalsamfund dækker i handleplanen alt fra byer med over 1000 indbyggere til små landsbysamfund med 50 indbyggere.

1.2 Potentialer og udfordringer

Landdistrikterne i Aabenraa Kommune oplever de samme udfordringer, som så mange andre steder i Danmark uden for de større byer. Som en overordnet tendens ses for eksempel en flytning fra land til by, også til byer som Aabenraa, Haderslev og Sønderborg. Befolkningsudviklingen i kommunens skoledistrikter på kort 2 giver et indblik i udfordringerne i forhold til befolkningsvækst- og tilbagegang. Man kan læse mere om udviklingen i Aabenraa Kommune i analysen: Landdistrikter i Aabenraa. Analyse af landdistrikterne i Aabenraa Kommune. Region Syddanmark 2017 detgodeliv.regionsyddanmark.dk/publikation/landdistrikter-aabenraa-kommune

Der er forskel på situationen i de enkelte lokalsamfund. For eksempel oplever enkelte lokalsamfund en befolkningsstiltvækst, mens der samtidigt er mange lokalsamfund, der er udfordrede både på dette og andre væsentlige områder. Udfordringerne relaterer sig bl.a. til demografi, boligmarkedet, nærhed til offentlig og privat service, infrastruktur og mobilitet. Specielt adgangen til skole, daginstitutioner og daglige

indkøb har betydning for landdistrikterne.

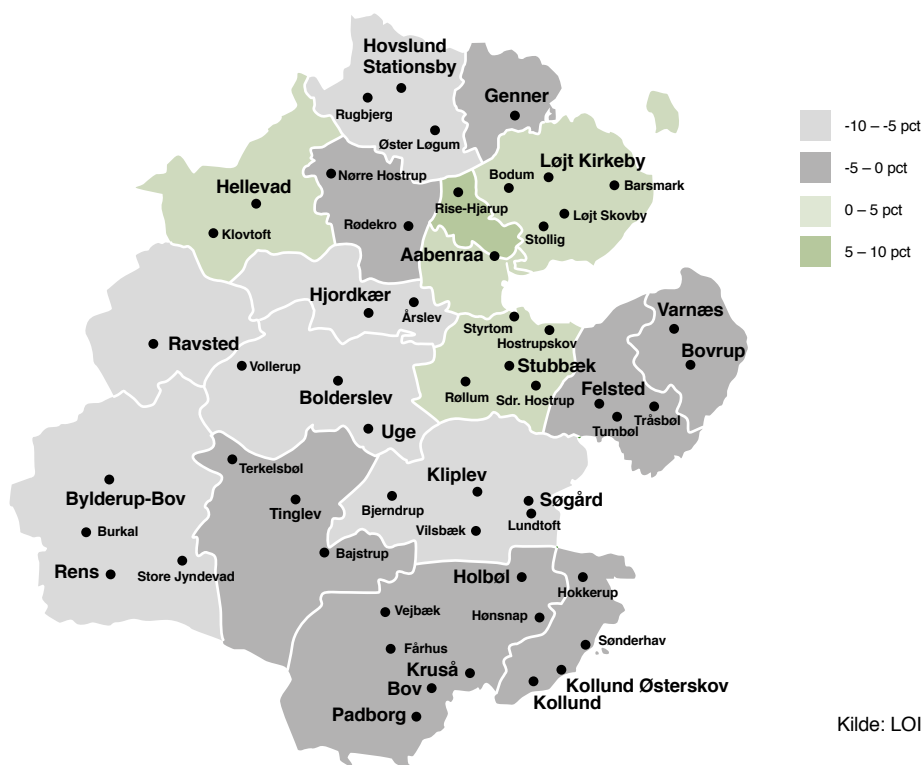
Placeringen af disse og andre centrale funktioner er vist på kort 3.

Aabenraa Kommunes udgangspunkt er, at lokalsamfund sagtens kan være velfungerende og stærke, selvom de ikke vokser i indbyggertal. Vi ser et stort potentiale i lokalsamfundene i landdistrikterne, og det hænger i høj grad sammen med de mennesker, der bor her. Lokalsamfundene har også stedbundne potentialer, som kan dyrkes. Vi ser nærheden til naturen, det aktive fritidsliv og fællesskabet som store ressourcer, der kan bidrage til det attraktive lokalsamfund.

Denne handleplan tager fat i potentialerne og giver et bud på, hvordan Aabenraa Kommune i de kommende år kan understøtte landdistrikternes potentialer og ressourcer.

Efter kort 3, som viser centrale funktioner i lokalsamfundene, så præsenteres de tre fokusområder med indsatser og konkrete handlinger.

Kort 2. Befolkningsudvikling i kommunens skoledistrikter 2011 – 2019

Kort 3. Centrale funktioner i landdistrikterne 2019

By	Folkeskole	Tysk skole	Privat eller friskole (min. 0.-6. klasse)	Børneinstitution (kommunal / selvejende)	Tysk børneinstitution	Privat børneinstitution	Idrætshal (kommunal / selvejende)	Idrætshal (andet ejerforhold)	Borger- og aktivitetshus (kommunal)	Folkebiblioteker	Forsamlingshus / mødested	Dagligvarebutik*	Botilbud	Plejehjem
Padborg	•	•		•	•				•	•	•	•		•
Tinglev	•	•		•	•		•	•	•	•		•	•	•
Løjt Kirkeby	•			•	•	•	•				•	•		•
Hjordkær	•					•	•				•	•		
Kruså				•			•				•	•		
Bylderup-Bov	•	•	•	•	•		•				•	•		•
Kliplev	•			•			•					•	•	
Bolderslev	•			•			•				•			
Stubbæk	•			•			•				•	•	•	
Felsted	•	•		•	•		•		•	•	•	•	•	
Kollund	•			•							•			•
Genner	•			•			•				•			
Hellevad	•			•								•		
Bovrup				•				•				•		•
Varnæs	•										•			
Ravsted	•	•		•	•						•	•		
Holbøl			•	•				•			•	•		
Søgård			•			•								
Hovslund Stationsby	•			•							•	•		
Kollund Østerskov														
Rens														
Uge											•			
Fårhus											•			
Bjerndrup											•			
Vollerup											•			
Vilsbæk					•						•			
Bajstrup											•			
Nr. Hostrup								•			•			
Store Jyndeved											•			
Vejbæk											•			

*Punktet dækker også mulighed for mindre dagligvareindkøb på tank eller i butik.

Foto: Nimna Schrum

2. Livskraftige bosætningsbyer

”Vi investerer i livskraftige bosætningsbyer.” (Sund Vækst. Vækststrategi 2018-2030). I samarbejde med borgerne sætter vi fokus på udvikling af såvel små som større bysamfund og landdistrikter, så muligheden for at leve det gode hverdagsliv og bo i attraktive lokalsamfund styrkes. Fokusområdet er helt i tråd med arbejdet for FN’s verdensmål om bæredygtige byer og lokalsamfund.

2.1. Udviklingsperspektiver for lokalsamfund

Aabenraa Kommune har fra 2015 til 2018 udarbejdet ambitiøse udviklingsperspektiver for syv lokalsamfund. Det er sket i et tæt samarbejde mellem de lokale borgere og kommunen.

Udviklingsperspektivernes formål er, at lokale aktører og Aabenraa Kommune arbejder i samme retning med udviklingen af lokalsamfundet og at fremme det lokale engagement i udviklingsarbejdet.

Vi vil fortsætte arbejdet med udviklingsperspektiver i landdistrikterne, så de i endnu højere grad giver et afsæt for den borgerdrevne udvikling og er med til at synliggøre de lokale kvaliteter.

Mål:

- At udviklingsperspektiver understøtter lokalt engagement i udviklingen af det attraktive lokalsamfund.

- At udviklingsperspektiver igangsættes på baggrund af strategisk prioritering.

Vi vil:

- Afprøve nye modeller for udviklingsperspektiver i Kliplev og Varnæs-Bovrup i 2019 og 2020.
- Udarbejde prioriteringsmodel for kommende udviklingsperspektiver i 2019.
- Udarbejde modeller for kommende udviklingsperspektiver i 2020.
- Gennemføre nye borgerdrevne udviklingsperspektiver i 2020-2023.

Kort 4. Byer med kommunalt støttede udviklingsperspektiver

- Udviklingsperspektiver
- Udviklingsperspektiver under udarbejdelse

2.2. Områdefornyelser

Frem mod 2023 investerer Aabenraa Kommune i en række områdefornyelser i små og større bysamfund i landdistrikterne. Områdefornyelse er en investering i byområder med behov for bymæssig udvikling. I hver områdefornyelse sættes flere delprojekter i gang, som prioriteres sammen med borgerne. Det kan være fysiske anlæg og lokale puljer til fx arrangementer og mindre anlæg.

Mål:

- At fremtidssikre landdistrikterne, som attraktive bosætningsområder.
- At der er lokalt engagement i områdefornyelserne.

Vi vil:

- Gennemføre igangværende områdefornyelse Løjt Kirkeby i perioden 2019-2022.
- Gennemføre igangværende områdefornyelser i Tinglev og Bolderslev i perioden 2019-2023.
- Afprøve modeller, der giver lokalsamfund mulighed for selv at prioritere midlerne i områdefornyelsernes mindre puljer 2019-2020.
- Opstarte og gennemføre områdefornyelse i Lyreområdet*, Ålandet** og Klipleve. 2020 - 2025.

2.3. Landsbyfornyelse

Vi ønsker at bidrage til landsbyfornyelse og forskønnelse i lokalsamfundene og samtidigt styrke udviklingen gennem bygningsfornyelse og nedrivning af faldefærdige bygninger.

Ændringer i Byfornyelsesloven åbner op for nye muligheder for støtte til landsbyfornyelse. De nye rammer kræver imidlertid, at kommunen får et nyt beslutningsgrundlag. Det nye beslutningsgrundlag skal bygge videre på værdien af de forskellige indsatser, som nedrivning, istandsættelse og andre landsbyfornyelsesinitiativer.

Mål:

- At bidrage til landsbyfornyelse i lokalsamfundene.

Vi vil:

- Udarbejde et beslutningsgrundlag til prioritering og koordinering af statslig støtte til byfornyelsesindsatser og områdefornyelser. 2019-2020.
- Informere Det fælles udviklingsråd og borgere om muligheder for støtte til landsbyfornyelse.
- Sikre at midler til landsbyfornyelse sættes i spil til gavn for udvikling i lokalsamfundene.

* Lyreområdet: I forbindelse med udviklingsperspektiverne for Bov, Smedeby, Kruså og Frøslev/Padborg opstod betegnelsen Lyreområdet for det samlede lokalområde på tværs af de fire byer og de omkringliggende grønne områder. Der er ikke taget stilling til områdets endelige afgrænsning.

** Ålandet er betegnelsen for landsbyklyngen, som dækker Bylderup-Bov, Rens og omegn.

Byer med områdefornyelse:

- Løjt Kirkeby
- Tinglev
- Bolderslev
- Lyreområdet
- Ålandet
- Kliplev

2.4. Strategisk planlægning for lokalsamfund

Vi skal styrke det strategiske arbejde med udviklingen af vores lokalsamfund i henhold til en ændring i planloven. Et godt kendskab til potentialer og udfordringer for de enkelte lokalsamfund er en forudsætning for at kunne arbejde strategisk og realistisk og derved sikre stærke lokalsamfund i landdistrikterne. Kendskabet kan blandt andet opnås ved at kommune og lokalråd sammen vurderer de enkelte områder, eller ved at gå analytisk til værks.

Et af de strategiske redskaber vi har til rådighed er kommuneplanen*. Derfor vil vi helt konkret omsætte vurderingen af de enkelte lokalsamfund til retningslinjer i kommuneplanen. Retningslinjerne skal fremme en differentieret og målrettet udvikling samt angive overordnede målsætninger og virkemidler for udviklingen af lokalsamfundene.

Et andet redskab i kommuneplanen er at afgrænse landsbyer i landzone. Vi har allerede afgrænset 33 landsbyer i kommunen for at give mulighed for byudvikling, mindre butikker og erhverv. Heraf har de 29 under 200 indbyggere og det er muligt at tage flere mindre byer med.

* *Kommuneplanen er byrådets overordnede plan, der sætter de fysiske rammer for hvordan kommunen skal udvikle sig de kommende 12 år. Den kan læses på Aabenraa Kommunes hjemmeside.*

Et nyere redskab i kommuneplanen er muligheden for at udpege omdannelseslandsbyer. Der kan udpeges to landsbyer i hver planperiode. I omdannelseslandsbyerne kan vi blandt andet udvide afgrænsningen af byen og give mulighed for at boliger flyttes til mere attraktive placeringer.

Mål:

- At styrke det strategiske arbejde med udviklingen af stærke lokalsamfund landdistrikterne.

Vi vil:

- Udarbejde retningslinjer for udvikling af lokalsamfund i kommuneplanen (som minimum for byer mellem 200-1000 indbyggere).
- Undersøge muligheder for at udpege omdannelseslandsbyer.
- Afdække muligheder for og værdien af at afgrænse flere og eventuelt mindre landsbyer end det er tilfældet i dag.

3. Samarbejde og styrkede frivillige lokalsamfund

Vi ønsker at styrke samarbejdet med lokalsamfundene. Konsulentstøtte til Det fælles udviklingsråd, samarbejde på tværs af lokalsamfund og puljemidler er centrale indsatser, hvor vi kan støtte og styrke de lokale kræfter og samarbejdet imellem os.

3.1. Samarbejde med og udvikling af Det fælles udviklingsråd for lokalsamfund

Aabenraa Kommunes lokalsamfund er organiseret i Det fælles udviklingsråd for lokalsamfund (DFU). Der er over 20 aktive og engagerede lokalråd, som repræsenterer lokalsamfund i størstedelen af kommunen. Vi ønsker, at alle dele af kommunen har mulighed for at være repræsenteret i DFU. Vi vil understøtte processer, så de eksisterende lokalråd kan favne og repræsentere de mindre landsbysamfund. Der kan etableres nye lokalråd for større lokalområder, som endnu ikke er repræsenteret i DFU. Samtidig opfordres mindre lokalsamfund til at gå sammen med eksisterende råd, som de selv kan se en tilknytning til.

Samarbejde mellem Det fælles udviklingsråd og kommunen er vigtigt og skal styrkes. Det handler bl.a. om, at vi i kommunen inddrager DFU ved større initiativer, som har relevans for landdistrikterne. Vi vil også være med til at skabe gode rammer for de frivillige kræfter blandt andet ved at tilbyde kurser, erfaringsudveksling og sparring.

Mål:

- At der er demokratiske og repræsentative lokalråd for alle områder i kommunen, som er med til at skabe attraktive lokalsamfund.
- At etablere et stærkere samarbejde lokalråd imellem og imellem lokalråd og kommunen.

Vi vil:

- Afholde årlige dialogmøder mellem DFU og Vækstudvalget for Land og By samt møder med øvrige politiske udvalg, når det er relevant.
- Hjælpe DFU med at afklare muligheder og behov for fælles forsikring i 2019-2020.

- Afdække muligheder og rammer for et fælles projekt med DFU om Min Landsby App i 2019-2020.
- Afholde landdistriktskonference i 2020 og 2022 for lokalsamfund og politikere.
- Sikre pulje- og driftsmidler til Det fælles udviklingsråd.
- I samarbejde med DFU arbejde for at alle dele af kommunen kan være repræsenteret af et lokalråd i DFU. 2021.
- Afholde minimum et årligt kursus, temamøde eller inspirationstur for DFU.
- Afklare mulighed og rammer i 2020 for at yde driftstilskud til lokalråd i DFU.
- Afdække behov og muligheder for forum eller medie til information og videndeling på tværs af lokalsamfund i 2021.

Det fælles udviklingsråd repræsenterer og er paraplyorganisation for de mange lokalråd udenfor Aabenraa. Det fælles udviklingsråd er opdelt i de to fora Lokalbyernes fællesforum og Landsbyernes fællesforum. Forretningsudvalget består af syv medlemmer fra de to fora og repræsenterer Det fælles udviklingsråd.

3.2. Landsbyklynger og samarbejde på tværs

Befolkningsudviklingen betyder at færre bosætter sig i landdistrikterne. Vi bliver derfor nødt til at tænke nyt og på, hvordan vi skaber og fremtidssikrer attraktive lokalsamfund.

Aabenraa Kommune tror på, at samarbejde på tværs af lokalsamfund og i landsbyklynger er et vigtigt skridt for at styrke vores landsbysamfund. I samarbejdet kan landsbyerne bruge hinandens styrker til at udvikle både den enkelte landsby og hele klyngen. Der er allerede flere lokale initiativer i gang i kommunen. Landsbyklynger handler blandt andet om at skabe en fælles identitet, socialt fællesskab og om at samles om fælles fysiske faciliteter og aktivitetsmuligheder. Det handler både om, hvordan foreninger kan organisere sig og hvordan lokaler og faciliteter bringes bedst i spil. Samarbejdet skal starte nedefra og være lokalt forankret. Vi vil inspirere, sætte fokus på mulighederne og støtte lokalsamfund, som vil arbejde den vej. Vi vil fra kommunens side også arbejde strategisk med tværgående samarbejder for at sikre stærke og bæredygtige mødesteder og skabe bedre nære velfærdsløsninger på tværs af sektorer. Generelt er de lokale institutioner, som skole og plejehjem, samt idrætsfaciliteter, biblioteker og kulturhuse centrale aktører og medspillere i lokalsamfundene.

Mål:

- At vi har stærke lokalsamfund, hvor flere gør brug af fordelene ved at samarbejde og sammentænke organisering og faciliteter.

Vi vil:

- Med ekstern eller intern konsulentstøtte og inspiration, hjælpe med at opstarte samarbejder mellem flere lokalsamfund, som ønsker at samarbejde og organisere sig på nye måder.
- I kommunale initiativer arbejde med og motivere til nye samarbejdsmuligheder omkring faciliteter og organisering.
- Have fokus på, hvordan vi kan anvende og udvikle idræts- og kulturelle faciliteter til bedre velfærdsløsninger og som del af de lokale mødesteder.

Case:

Etableringsprocessen for Ny Grønningen i Tinglev er et godt eksempel på, hvordan plejehjem, lokalsamfund og andre aktører i fællesskab arbejder for at skabe en velfungerende institution, som bliver et aktiv for både plejehjem og lokalsamfund.

Vi kan slå idrætsforeninger og fællesskaberne sammen. Vi skal løfte i flok og se muligheder frem for begrænsninger og starte med projekter, der ikke er for store, men som giver succes. ”

Deltager ved workshop om handleplan

3.3. Frivilligt engagement støttes

Det frivillige engagement er afgørende for udvikling af vores lokalsamfund. De stærke lokalsamfund, formår at udvise handlekraft og samles om at opstarte, gennemføre og afslutte projekter, der kommer alle til gode. Det kræver både vilje, kompetencer og engagement. Vi vil gerne anerkende den store indsats og understøtte lokalrådenes mulighed for at løfte lokalsamfund og gennemføre nye initiativer. Det gør vi blandt andet med puljemidler, ved at guide og anerkende de frivillige og via samarbejde.

Mål:

- At vi anerkender og gør det lettere at sætte nye initiativer i gang, som styrker lokalsamfundene.

Vi vil:

- Fastholde puljemidler til landdistrikterne.
- Sammen med DFU evaluere landdistriktspuljerne og vurdere behovet for at justere og omfordele mellem puljerne og sikre, at de understøtter handleplanen. (2019-2020)

- I samarbejde med DFU øge kendskabet til de kommunale puljer i 2020 ved at:
  - gøre puljerne lettere at finde på aabenraa.dk
  - sikre at modtagere af information om puljerne viderefremidler det lokalt.
- Give foreninger adgang til fonde.dk
- Kåre Årets landsby.
- Anerkende at DFU kårer Årets landdistrikt.
- Guide de frivillige i forhold til kommunale tilladelser til arrangementer og mindre byggerier.
- Refundere byggesagsgebyr for frivillige foreninger.

4. Attraktive og aktive lokalsamfund

Der er temaer, som borgerne på tværs af lokalsamfund fremhæver. Med afsæt i de lokale interesser vil vi de næste år sætte fokus på de fire temaer: den gode velkomst, bæredygtighed, unge og livet i naturen. Det vil ske i et afgørende samarbejde med engagerede lokalsamfund og samarbejdspartnere. Vi vil inspirere, give plads, afprøve og udvikle nye samarbejdsprojekter.

4.1. Den gode velkomst i synlige og attraktive byer

Lokalsamfundene har fællesskaber, natur, aktiviteter, nærhed og engagerede borgere, som er med til at skabe Det gode liv. Det har betydning for at være attraktivt lokalsamfund, at de lokale kvaliteter er synlige og det er nemt at være med – både for potentielle tilflyttere, som førstegangskøbere og borgere i lokalsamfundet. Det kræver en lokal indsats at fortælle den gode historie om værdierne ved at bo i lokalsamfundet, at synliggøre aktiviteterne og byde nye tilflyttere velkommen fx som velkomst-ambassadører. Aabenraa Kommune har en bosætningskoordinator, som hjælper nye tilflyttere på vej lokalt og vi vil gerne styrke samarbejdet endnu mere mellem lokale og kommunale indsatser, så vi sammen understøtter den gode velkomst i kommunen.

Mål:

- At tilbud og aktiviteter i lokalsamfundene er synlige og medvirker til at borgerne bliver boende og bosætter sig.

Vi vil:

- Sætte fokus på og ideudvikle ”Den gode velkomst” og tiltag der kan fastholde både danske og udenlandske tilflyttere i lokalsamfundene i 2020.

Det kan være

- Temamøde om den gode velkomst.
- Katalog med enkle tiltag overfor tilflyttere eks. lokale velkomstambassadører, oversigt over lokale tilbud og velkomstpakker.
- Lokale initiativer, som fællesspisning, fælles gåture og det gode værtsskab.
- Afholde temamøde for Det fælles udviklingsråd og lokale aktører om betydningen af og særligt mulighederne for at synliggøre de lokale tilbud og værdierne ved at bo lokalt i 2020.
- Hjælpe med at synliggøre lokalsamfundene ved at linke fra kommunens hjemmeside til lokalrådernes hjemmesider i 2020-2021.
- Understøtte fælles arrangementer eller initiativer på tværs af alle lokalsamfundene, som kan være med til at synliggøre landdistrikterne i og udenfor kommunen. Det kan for eksempel være: Ren dag, Genforeningen eller fælles blomsterprojekter.
- Løbende fortælle de gode historier fra lokalsamfundene.

4.2 Unge i fokus

”Vi vil gerne gøre noget for de unge”. ”Vi vil gerne engagere de unge i fællesskaberne”. I flere lokalsamfund er de unge på dagsordenen med ønsket om, at de trives, er engagerede og har lyst til at blive boende eller flytte tilbage efter endt uddannelse. Nogle lokalsamfund har allerede tilbud og aktiviteter sammen med de unge og andre vil gerne gøre mere. Det er helt afgørende, at de unge involveres i nye tiltag og at der lyttes til deres behov og ønsker. Nye tiltag kræver måske samarbejde på tværs af flere lokalsamfund eller et kommunalt engagement.

Mål:

- At de unge engageres og er med til at skabe gode rammer for unge i lokalsamfundene.

Lokalrådenes forslag til lokale handlinger

- Finde en lokal tovholder og senere en arbejdsgruppe sammen med de unge.
- Invitere de unge til møde, hvor der lyttes til deres ønsker og behov og målgrupper afklares .
- Inspirationsture sammen med de unge.
- Iværksætte konkrete tiltag sammen med de unge.

Vi vil:

- Inspirere og sparre i forhold til inddragelse af unge.
- Støtte initiativer med puljemidler.

- Kåre årets landsby i 2022, som det sted der gør en særlig indsats med de unge.

4.3 Livet i naturen

Nærheden til naturen er en central årsag til at bo i landdistrikterne. I Aabenraa Kommune har vi naturskønne områder og borgere, som blandt andet aktivt bringer naturen i spil ved at skabe nye stier og aktivitetsmuligheder.

Mål:

- At vi har attraktive aktivitetsrum og natur, hvor borgerne har mulighed for et aktivt og sundt udendørs liv.

Vi vil:

- Indgå samarbejde med lokalråd om supplerende vedligehold af kommunalt ejede grønne arealer.
- Afklare mulighederne for, hvordan vi i kommunen bidrager til at bringe naturen endnu bedre i spil.
- Bakke op om de lokale initiativer, som også fremmer sundhed og trivsel.
- Kåre årets landsby i 2023, som det sted der gør en særlig indsats for aktiviteter i naturen.

”
Vi skal styrke
bevidstheden hos
landsbyens borgere om værdierne i
at bo i lokalsamfundet. Værtskab, inklusion og
imødekommenhed skal afspejles i vores handlinger
”

Borger ved workshop om handleplan

4.4 Bæredygtige lokalsamfund

Hvad er bæredygtig udvikling i lokalsamfundene i forhold til miljøet? Deleøkonomi, som låne-byttebørs, hvor vi deles om havetraktoren eller redskaberne, samkørsel, lokale workshops om bæredygtighed, genbrug og spildevand eller nedbringelse af energiforbruget? Mulighederne er mange for at sætte en lokal grøn dagsorden og understøtte FN's verdensmål. "Det bæredygtige lokalsamfund" kan måske samtidig være med til gøre det attraktivt at bosætte sig.

Det lokale ønske om at sætte bæredygtighed på dagsordenen i lokalsamfundene vil vi gerne understøtte.

Vi mener, at det kræver et lokalt engagement og lederskab for at kunne drive bæredygtige projekter lokalt.

Vi vil gerne inspirere, påskønne og være faciliterende i nye samarbejder på tværs af relevante parter.

Mål:

- At lokalsamfund sætter en grøn og bæredygtig dagsorden.

Vi vil:

- Kåre Årets Landsby i 2021, som den by der gør en særlig indsats for bæredygtighed.
- Sammen med Det fælles udviklingsråd opfordre til fælles "Ren dag" i Aabenraa Kommune, hvor så mange lokalsamfund, som muligt er med. 2021-2023.
- Sammen med Det fælles udviklingsråd afklare, hvilke konkrete tiltag der kan fremme lokale bæredygtige tiltag, som fx ungeklimaråd i lokalsamfundene. 2021-2023.
- Gøre opmærksom på de mobilitetsmuligheder der findes i dag (Gomore, delebilsordninger, flexstur, plustur mm.)
- Indgå i projekter sammen med erhvervsliv, institutioner, organisationer og lokalsamfund, som bidrager til den lokale bæredygtige udvikling.
- Støtte bæredygtige projekter og initiativer med puljemidler.

”

Vi skal skabe fælles holdning i landsbyen til genbrug, bæredygtighed og deleøkonomi

”

Borger ved fællesmøde om handleplan

5. Realisering af handleplanen

Handleplanen for lokalsamfund gælder i perioden 2019 – 2023.

De centrale parter i realisering af handleplanen er Det fælles udviklingsråd, lokalsamfundene, Planteamet og landdistriktskoordinatoren. Afhængig af handlingerne er der mange andre aktører, som er afgørende for realisering af handleplanen, det er foreninger, erhvervsdrivende og forvaltninger i kommunen. Det er landdistriktskoordinatoren, som er tovholder på handleplanen og sikrer fremdrift.

Der udarbejdes en årlig status på handleplanen til Vækstudvalget for Land og By hvert forår, med start i 2020. Den årlige status giver mulighed for politiske justeringer af handleplanen.

I 2023 udarbejdes en procesplan for en ny handleplan på området.

Kort 5. Lokalråd i Aabenraa Kommune

1. Hjordkær Lokalråd
2. Borgerforening for Bylderup-Bov, Bylderup og Lendemark
3. Bolderslev Lokalråd
4. Genner Lokalråd
5. Hellevad og Omegns Beboerforening
6. Ravsted Sogns Borgerforening
7. Varnæs-Bovrup Borgerlaug
8. Holbøl og Omegns Borgerforening
9. Søgård og omegns Borgerforening
10. Øster Løgum Sogns Lokalråd
11. Rens Egnsråd
12. Uge Lokalområde
13. Fårhus Borger- og Ungdomsforening
14. Bjerndrup Lokalråd
15. Nr. Hostrup og Omegns Beboerforening
16. Lokalforeningen Kollund, Sønderhav og Rønshoved
17. Årslev Lokalråd
18. Korup Lokalråd
19. TinglevForum
20. Løjtland Fællesråd
21. Klipleve Lokalråd
22. Felstedegnens Borgerforening
23. Bov Lokalråd

Udgiver:

Aabenraa Kommune
Skelbækvej 2, 6200 Aabenraa
www.aabenraa.dk

Redaktør:

Katrine Callesen
Kultur, Plan & Fritid,
plan@aabenraa.dk

Design og layout:

tegnerum.dk

Foto:

Preben Matthiesen
post@reklame-fotografen.dk

Publikationen findes også digitalt på
aabenraa.dk

